

Magyarország az Európai Unió legkorruptabb tagállama a Transparency International 2022. évi Korrupció Érzékelési Indexe alapján

Sajtóközlemény

Budapest, 2023. január 31. Idén 28. alkalommal készítette el a világ legátfogóbb korrupciós felmérését, a Korrupció Érzékelési Indexet (Corruption Perceptions Index – CPI) a Transparency International (TI) Berlinben működő központja. 2022-ben Magyarország lett az Európai Unió legkorruptabb tagállama. Az eredmény az elmúlt bő évtizedben lezajlott, a jogállamiság erodálását, az állam foglyul ejtését (state capture) és a rendszerszintű korrupció kiépülését jelentő folyamatoknak tudható be – derül ki a TI Magyarország jelentéséből, amelyet a CPI eredményekkel együtt, január 31-én mutattak be Budapesten.

Magyarország az EU sereghajtója

Tovább romlott a hazai korrupciós helyzet a Korrupció Érzékelési Index (Corruption Perceptions Index – CPI) legfrissebb eredményei szerint: Magyarország 2022-ben 42 pontot szerzett a 0 ponttól (a leginkább korrupt ország) 100 pontig (a korrupcióval legkevésbé fertőzött ország) terjedő skálán, és ezzel a 180 országot vizsgáló felmérés 77. helyén végzett, 1 pontot és 4 helyezést rontva az egy évvel korábbi állapothoz képest. Ez világviszonylatban közepes teljesítménynek tekinthető, az Európai Unión belül azonban Magyarország az utolsó helyre csúszott vissza.

Magyarország eredménye jelentősen elmarad a közvetlen régiós versenytársainknak tekinthető országokétól. Csehország és Szlovénia, más európai országgal egyetemben 56 ponttal a 41. helyezést érte el. Lengyelország 55 ponttal a 45., Szlovákia 53 ponttal a 49., Horvátország 50 ponttal az 57. pozíciót szerezte meg a TI korrupciós rangsorában. Magyarország európai uniós sereghajtó pozíciója az elmúlt bő évtizedben lezajlott, a jogállamiság erodálását, az állam foglyul ejtését (state capture) és a rendszerszintű korrupció kiépülését jelentő folyamat következménye. Míg hazánk 2012-ben az akkor 27 tagú Európai Unión belül a 19. helyen állt, teljesítménye trendszerűen romlott, és 2019-ben, majd 2021-ben már csak Bulgáriát tudhatta maga mögött. (2020-ban hármas holtverseny volt az utolsó helyen Magyarország, Románia és Bulgária között). 2022-re az egy évvel korábbi minimális előnyét is elveszítette hazánk az EU legszegényebb országával szemben: Bulgária valamelyest javított, Magyarország pedig rontott a pozícióján. Az elmúlt tíz évben Magyarország helyezése csökkent a legnagyobb mértékben a korrupciós világrangsorban. Az uniós pénzek kiszabadítása érdekében tett kormányzati intézkedések hatását a CPI most közzétett legfrissebb eredményei – a felmérés hosszú átfutási ideje miatt – még nem tükrözik.

Korrupció elleni küzdelem az ukrajnai háború árnyékában

A Transparency International Berlinben működő Titkársága a CPI legfrissebb globális adatai kapcsán rámutat: egyértelmű kapcsolat áll fenn a korrupció nagysága, és az államok biztonságát fenyegető veszélyek között. „A korrupció veszélyesebb helyé változtatja a világot. A kormányok korrupcióval szembeni, világszerte tapasztalható gyenge fellépése egyúttal az erőszak növekedésének a kockázatát is megnövelte, veszélybe sodorva az állampolgárokat. Jelen helyzetből az egyetlen kiút, ha a kormányok felveszik a korrupcióval szembeni harcot, kiállva az egész társadalom, nem pusztán egy szűk elit jólétének garantálása mellett” – mondta a nemzetközi CPI eredmények ismertetésekor Delia Ferreira Rubio, a TI globális elnöke.

A jogállam nem áll helyre

A Korruptió Érzékelési Index eredményeinek ismertetésével egy időben a TI Magyarország ezúttal is közzétette a hazai korruptió helyzetet átfogóan elemző éves Jelentését, amelyben a jogállamiság állapotát, a közbeszerzések és az uniós források felhasználásának rendszerét, továbbá a korruptiónak a gazdasági teljesítményre gyakorolt hatását vizsgálta.

A 2022. év legjelentősebb fejleményei közé tartozik, hogy az áprilisi országgyűlési választás után, az EU történetében először az Európai Bizottság megindította a jogállamisági eljárást Magyarország ellen, feltételekhez kötve az európai uniós támogatások lehívását – állapítja meg a Jelentés jogállamiságról szóló része. Egy évtized után személtváltás ment végbe az Európai Unióban: immár sem az uniós intézmények, sem a tagállamok nem nézik tétlenül az egyes tagállamokban – elsősorban Magyarországon és Lengyelországban – tapasztalható jogsértéseket és a rendszerszintű korruptiót. A 2023. januári állapot szerint a jogállami mechanizmus alapján Magyarország a 2021-2027-es költségvetési ciklus három operatív programjából származó források 55 százalékához, azaz 6,3 milliárd euróhoz (mintegy 2500 milliárd forinthez, a teljes kohéziós támogatás csaknem 30 százalékához) nem juthat hozzá mindaddig, amíg nem teljesíti az Európai Bizottság által meghatározott 17 feltételt („mérőkövet”). A helyreállítási alapokból (RRF) származó 5,8 milliárd euró (hozzávetőlegesen 2300 milliárd forint) vissza nem térítendő támogatás lehívását pedig az uniós 27 ún. „szuperfeltétel” teljesítéséhez kötötte.

A Jelentés leszögezi: az EU nyomására létrejött, az uniós forrásokat érintő visszaéléseket visszaszorítani hivatott kormányzati lépések a NER-es időszak egyetlen komolyan vehető korruptió elleni intézkedéssorozatának tekinthetők. Ez azzal együtt így van, hogy a jócskán megkésett intézkedésekkel a kormány valódi célja a források megszerzése, nem pedig a jogállamiság helyreállítása. Utóbbira a TI Magyarország szerint a csomag nem is alkalmas, hiszen a korruptió átszövi az államszervezet működését. A visszaélések a rendszer részévé váltak, az állam foglyul ejtésének a folyamata már az előző évtized közepére befejeződött.

„Ha a Bizottság valóban szigorúan ellenőrzi majd az új szabályok végrehajtását, a jövőben számítani lehet az uniós forrásokkal kapcsolatos visszaélések mérséklődésére, de arra nem, hogy semmissé váljék az elmúlt évtized intézményi rombolása, és „egycsapásra” helyreáll a jogállam – mondta a Jelentés bemutatóján Martin József Péter. A TI Magyarország ügyvezető igazgatója hozzátette: ezért is sajnálatos, hogy az Európai Unió sokéves késéssel reagált a jogállamiság rendszerszintű megsértésére.”

A korruptió melegágya a közbeszerzés

Mint a Jelentésnek az uniós pénzek elosztásáról és a hazai közbeszerzésekről szóló részében olvasható: hiába volt Magyarország az uniós költségvetés egyik legnagyobb kedvezményezettje, az uniós pénzek beáramlása nem járult hozzá sem a hatékonyság, sem pedig a vállalkozások számával mért gazdasági aktivitás növekedéséhez, továbbá az egyenlőtlenségek sem csökkentek, ellenben nőtt a korruptió. Magyarországon a közbeszerzések összértéke 2022-ben minden eddigi rekordot megdöntött, miközben a közbeszerzési rendszer koncentrációja és korruptiós kitétsége jelentős. Az Európai Bizottság több ízben is figyelmeztetett a verseny intenzitását számottevően csökkentő egyajánlatos tenderek kimagasló arányára. Az egyajánlatos eljárások 35 százalékos részesedése az uniós értékhatár feletti beszerzések körében továbbra is jóval meghaladja az Európai Unió által elvárt 15 százalékos szintet. A közpénzes megbízások elnyerésére irányuló versenyfeltételeket tovább rontja, hogy a legjelentősebb beszerzéseket a kormányzat rendszeresen kivonja – például a koronavírus járvány ürügyén vagy nemzetbiztonsági okokra hivatkozva – a hagyományos közbeszerzési eljárások alól. Mindez tavaly sem történt másként: a korábbi években indult, az uniós jogszabályokkal szembemenő koncessziós eljárásokat zártak le, rendre kormányközeli nyertesekkel (ilyen volt például a hulladékkezelésre, és az autópályák üzemeltetésére kiírt, két, egyaránt 35 évre szóló koncessziós eljárás).

Magyarországon uniós mércével mérve kicsi a gazdasági teljesítmény

Az Európai Unióban – az előző évekhez hasonlóan – továbbra is erős korreláció mutatható ki a nemzeti jövedelem és a korrupció között. Magyarországon a koronavírus-járványt megelőző hét évben jelentős volt a gazdasági növekedés. Az ország 2022-re annak ellenére ragadt az EU alsóházában, vagyis a korrupcióval súlyosan fertőzött, ugyanakkor uniós összehasonlításban alacsony nemzeti jövedelemmel rendelkező tagállamok között, hogy az egy főre eső bruttó hazai termék (GDP) – a Nemzetközi Valutaalap adatai szerint – 2013 és 2022 között nem kevesebb mint 39 százalékkal nőtt. Annak, hogy Magyarországnak nem sikerült jobb pozícióit elfoglalnia az EU-ban, a legfőbb oka a jogállami rombolás és a rendszerszintű korrupció.

A Jelentés szerint több, egymással összefüggő tényezőre vezethető vissza az, hogy a jogállami rombolás és a rendszerszintű korrupció ellenére 2016-tól intenzív beruházási aktivitás jellemezte a magyar gazdaságot, és nemcsak az állami, hanem a magánberuházások terén is (beruházási paradoxon). Utóbbi folyamat annak a következménye, hogy a haveri cégeknek és az oligarcháknak juttatott közpénzek idővel magánvagyonokká válnak; az inflációnál alacsonyabb hitelkamatok miatt éveken át forrásbőség jellemezte a hazai gazdaságot, valamint a közbeszerzések és az uniós forráselosztás rendszerszintű túlárazása javította a beruházási és a növekedési statisztikákat. Nem elhanyagolható továbbá az a tényező sem, hogy a gazdasági szereplők jelentős része az elmúlt évtized második felétől „beárzta” a jogállam megrendülését és a rendszerszintű korrupciót, egyfajta „új normaként” elfogadva azt.

A Korrupció Érzékelési Indexről

A Korrupció Érzékelési Indexet 12 szervezet 13 felmérése és értékelése felhasználásával készíti el a Transparency International Berlinben működő titkársága. A CPI alapjául szolgáló mérőeszközök üzletemberek és szakértők értékelései alapján állapítják meg az egyes országokban a közszektor korrupciós fertőzöttségét. 2022-ban 180 országról állt rendelkezésre megfelelő adat; Magyarországot 10 különböző alindex alapján vizsgálták. A Transparency International Berlinben működő titkárságának kutatói a háttérindexek pontszámait 0-tól 100-ig terjedő skálára vetítik, és az alindexek pontszámának átlagából számítják az egyes országok CPI pontszámát. A Korrupció Érzékelési Indexben a „0” a korrupcióval leginkább, a „100” a legkevésbé fertőzött országot jelzi. A CPI módszertanának részletes ismertetése megtalálható a Transparency International honlapján: <https://www.transparency.org/research/cpi/overview> A Transparency International 2018-ban hitelességi tesztet kért az Európai Bizottságtól; a Joint Research Center auditja a CPI-t a korrupció mérésére alkalmas eszköznek találta. Utóbbi dokumentum a következő linken érhető el: https://www.transparency.org/files/content/pages/2018_CPI_2017_StatisticalAssessment.pdf

Ha a közleménnyel kapcsolatban kérdése van, keresse Jávor Marcell Dénest a marcell.denes.javor@transparency.hu email címen. A TI Magyarország éves jelentése [itt](#) érhető el.

Interaktív grafikonjaink az alábbi linkekről átvehetők, illetve kérésre beágyazó kódot küldünk.

Az Európai Unió tagállamainak CPI pontszáma, 2012-2022:

https://www.canva.com/design/DAFXd5LehhM/2wsFXVKY2ie_Q3BqZaU0lw/edit?utm_content=DAFXd5LehhM&utm_campaign=designshare&utm_medium=link2&utm_source=sharebutton

Közép-Kelet-Európa országainak CPI pontszáma, 2012-2022:

https://www.canva.com/design/DAFY2soqvDE/JyBwgCEpDIICVs8nSQxFA/view?utm_content=DAFY2soqvDE&utm_campaign=designshare&utm_medium=link2&utm_source=sharebutton

A V4 országok CPI pontszáma, 2012-2022:

https://www.canva.com/design/DAFY2jsXem8/o0K5B7uYNNFMGIE-46JjBQ/view?utm_content=DAFY2jsXem8&utm_campaign=designshare&utm_medium=link2&utm_source=sharebutton

Ábrák jegyzéke

Az Európai Unió tagállamai a 2022. évi Korrupció Érzékelési Indexben

EU-n belüli helyezés	Ország	Pontszám		EU-n belüli helyezés	Ország	Pontszám	
1.	Dánia	90	↑	15.	Lettország	59	=
2.	Finnország	87	↓	16.	Csehország	56	↑
3.	Svédország	83	↓		Olaszország	56	=
4.	Hollandia	80	↓		Szlovénia	56	↓
5.	Németország	79	↓	19.	Lengyelország	55	↓
6.	Írország	77	↑	20.	Szlovákia	53	↑
	Luxemburg	77	↓	21.	Ciprus	52	↓
8.	Észtország	74	=		Görögország	52	↑
9.	Belgium	73	=	23.	Málta	51	↓
10.	Franciaország	72	↑	24.	Horvátország	50	↑
11.	Ausztria	71	↓	25.	Románia	46	↑
12.	Litvánia	62	↑	26.	Bulgária	43	↑
	Portugália	62	=	27.	Magyarország	42	↓
14.	Spanyolország	60	↓				

Forrás: A TI Magyarország számításai a Korrupció Érzékelési Index 2022. évi adatai alapján. Az országok helyezését mutató oszlopban az Európai Unión belüli – és nem a globális – rangsort közöljük, a nyilak az adott ország 2021. évi Korrupció Érzékelési Indexben elért pontszámához viszonyított változás irányát jelölik

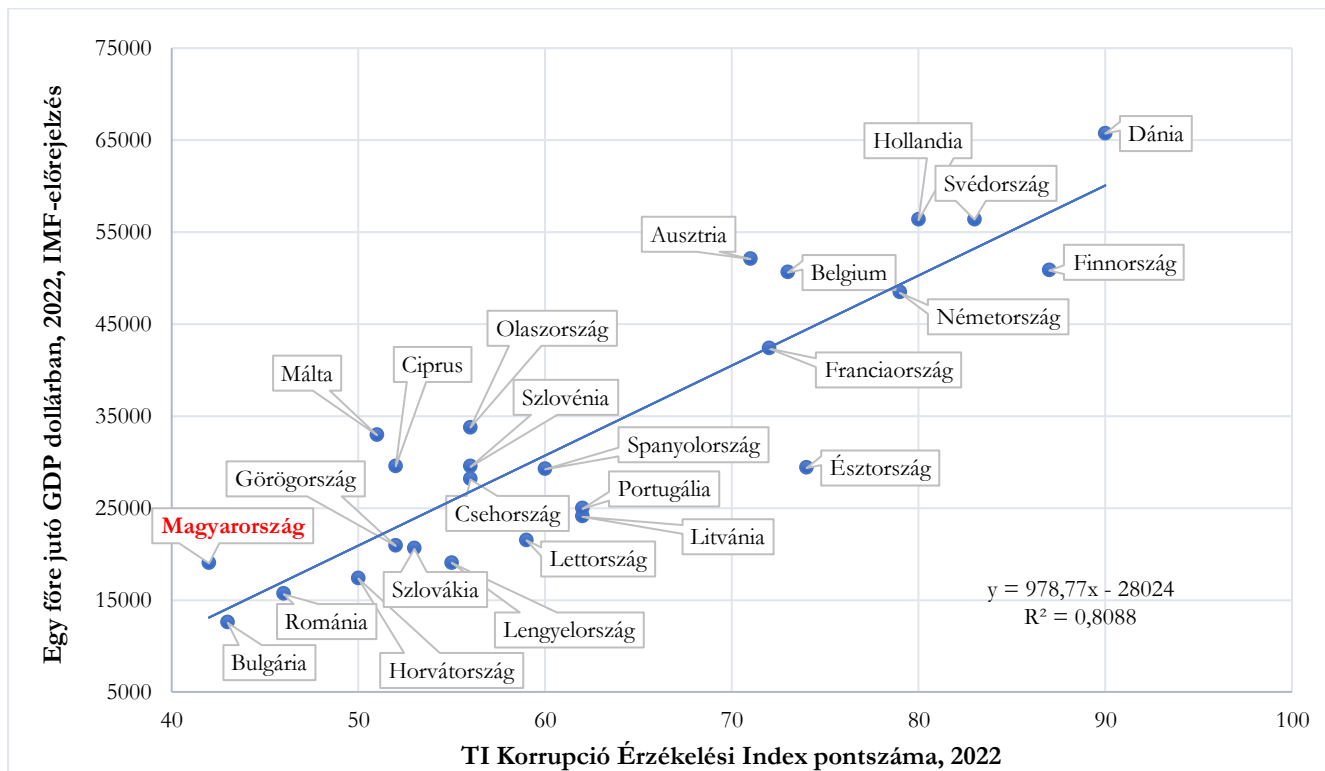
Közép- és Kelet-Európa országainak CPI pontszámai, 2012-2022

Régió belüli helyezés	Ország	CPI 2012	CPI 2013	CPI 2014	CPI 2015	CPI 2016	CPI 2017	CPI 2018	CPI 2019	CPI 2020	CPI 2021	CPI 2022	Változás (2012→ 2021)
1.	Észtország	64	68	69	70	70	71	73	74	75	74	74	+10 ↑
2.	Litvánia	54	57	58	61	59	59	59	60	60	61	62	+8 ↑
3.	Lettország	49	53	55	55	57	58	58	56	57	59	59	+10 ↑
4.	Szlovénia	61	57	58	60	61	61	60	60	60	57	56	-5 ↓
5.	Csehország	49	48	51	56	55	57	59	56	54	54	56	+7 ↑
6.	Lengyelország	58	60	61	62	62	60	60	58	56	56	55	-3 ↓
7.	Szlovákia	46	47	50	51	51	50	50	50	49	52	53	+7 ↑
8.	Horvátország	46	48	48	51	49	49	48	47	47	47	50	+4 ↑
9.	Románia	44	43	43	46	48	48	47	44	44	45	46	+2 ↑
10.	Bulgária	41	41	43	41	41	43	42	43	44	42	43	+2 ↑
11.	Magyarország	55	54	54	51	48	45	46	44	44	43	42	-13 ↓

Forrás: A TI Magyarország számításai a Korrupció Érzékelési Index 2012–2022. évi adatai alapján.

Megjegyzés: Minél nagyobb a pontszám, annál jobb a korrupciós helyzet megítélése. Az utolsó oszlopban jelzett szám az adott ország 2012. évi és 2022. évi Korrupció Érzékelési Indexben elért pontszámai közötti különbséget jelöli. Az első oszlopban közölt helyezés a régió országainak egymáshoz viszonyított – és nem a globális – sorrendjét mutatja.

A korrupció és a nemzeti jövedelem közötti összefüggés az EU országaiban, 2022

Forrás: a TI Magyarország számításai a Korrupció Értékelési Index és az IMF 2022-es adatai alapján.

Megjegyzés: Minél magasabb a Korrupció Értékelési Index által mért pontszám, annál kisebb a korrupciós kitétség. Az Európai Unió tagállamai közül Luxemburgot (128 000 USD egy főre jutó GDP) az ország különleges helyzete, valamint Írországot (102 000 USD egy főre jutó GDP) a nemzeti számlák többi tagállamtól eltérő elszámolása miatt technikai okokból kihagytuk. Az ábrán jelölt R^2 érték az egy főre jutó GDP és a Korrupció Értékelési Index pontszáma közötti korreláció erősségét mutatja, amely 0,81, tehát a két változó közötti összefüggés jelentősnek mondható.